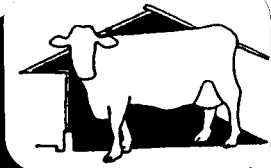

מבנים ומיכון

האם להתקין עולים?

עורא שושני, שה"מ

שלעולים על תנובת החלב וצריכת המזון. אם כן, הטיפולים היו שניים: עולים או שני צינורות לאורך האבוס. הטיפולים הוחלפו בכל מבנה עם תחילת התקופה השנייה. הפרות נחלבו 3 פעמים ביממה, ותנובת החלב נאגרה מידי יום. כמויות המזון שנאכלו או נותרו נבחנו מידי יום. תכולת המזון היבש נבחנה פעמיים מידי שבוע וצריכת כמות המזון היבש נבחנה מידי יום. תנובת החלב, כממוצע לקבוצה, היתה 35.2, לעומת 34.7 ק"ג/פרה/יממה לקבוצת העולים והאבוס הפתוח, בהתאמה ללא כל הבדל סטטיסטי ($P=0.16$). כאשר נחשפו המבכירות לעולים הן הניבו 34.6 ק"ג/פרה/יממה ו-34.3 עם השיפתן לאבוס פתוח. הפרות הבוגרות הניבו 35.7 ק"ג/פרה/יממה עם השיפתן לעולים ו-35.2 עם השיפתן לאבוס פתוח.

צריכת המזון היבש אף היא לא הושפעה מהטיפול (22.8 לעומת 23.5 ק"ג/פרה/יממה, $P=0.08$). השימוש בעולים לא התבטא בירידה בצריכת המזון או בתנובת החלב של המבכירות והפרות הבוגרות גם יחד. הפרות בניסוי זה נחשפו לעולים לפני הניסוי כך שהשפעת העולים לעומת פרות לא-מורגלות בעולים לא נבחנה. בפרות שהורגלו לעולים, הסרת העולים לא העלתה את תנובת החלב וצריכת המזון. התוצאות מניסוי זה מראות שניתן להשתמש בעולים בצורה יעילה ללא השפעות שליליות על ביצועי פרות לחלב. עד כאן תרגום התקציר של חוקרים אלה.

אם כן, המסקנה מעבודה זאת, שהתקנת עולים אינה פוגעת בצריכת המזון ובתנובת

בביקורים רבים במשקים וגם בעת שפיטת תכניות במסגרת הרפורמה אני נתקל רבות באמירה שאין צורך בעולים. האמירה הזאת מתבססת על דעתם של עמיתים מהמקצוע הטוענים שאי-התקנת עולים מעלה את צריכת המזון ב-10% ובהמשך גם את תנובת החלב. האמנם?

אומר מיד בפתח הדברים שאני מוצא חשיבות רבה לעולים ואנמק את סיבותי בהמשך הכתבה.

M.J. Brook ועמיתיו מאוניברסיטת קנוס שבארה"ב בחנו נושא זה בניסוי מבוקר, אשר מצא את פרסומו בחוברת תקצירים לכנס שנתי (2001) של האגודה האמריקאית של יצרני החלב (J. Dairy Sci. V. 84, Suppl. 1) והוא מראה ששימוש בעולים לא פוגע בביצועי פרות לחלב. כפי שיתואר להלן, הניסוי הוא רחב הקף הן במבכירות והן בפרות בוגרות ואני מוצא לנכון להביא את תרגום התקציר במלואו לפני התייחסותי.

60 פרות מגזע הולשטיין באמצע תקופת התחלובה (110 מבכירות, 189 ימים בתחלובה בממוצע ותנובת חלב של 38.7 ק"ג/פרה/יממה; 106 פרות בוגרות, 178 ימים בתחלובה בממוצע והמניבות 42 ק"ג/פרה/יממה) הוכנסו לניסוי בבלוקים לפי תחלובה ומרחק מהמלטה ותנובת חלב. הן שוכנו בשני מבנים של תאי-רביצה (108 בכל אחד) שני המבנים היו דומים בצידוד שהותקן בהם ובמערכות להפגת חום. הניסוי היה ניסוי מוצלב עם שתי תקופות של 4 שבועות כל אחת בכדי לבחון את ההשפעה

אחת לאורך האבוס), מאידך. סיבה שלישית: הפרדת פרות לצורך טיפולים וחיסונים. אמנם ניתן להפריד פרות ביציאה ממכון החליבה על ידי הפעלת שער הפרדה מתופקד מחשב, כפי שעושים מספר משקים (בעיקר הגדולים, ומספרם הולך וגדל), אך יש לבחון מה משמעות הפרדת הפרות מקבוצתן המקורית והחזקתן בחצר טיפולים עם פרות מקבוצות אחרות לפרקי זמן של עד שעות(!) ולפעמים גם ללא אוכל (כן, תופעה כזאת קיימת) לאחר הפניית הפרות אל החצר. כל שכן, לא כל המשקים מסוגלים לבנות חצר טיפולים עם שער הפרדה בצמוד לה. סיבה רביעית: ביצוע חיסון המוני בסככה עם עולים הוא הרבה יותר קל למחסנים, אך גם עם פחות עקה לפרות. כל אלה מביאים אותי להמליץ למשקים להתקין עולים. אמנם, עולים עולים כסף, אך בטווח הארוך יש להם ערך מוסף גבוה ביותר כפי שפורט לעיל ובפרט בתחום צינון הפרות ובריאות העטינים.

החלב. אולם, הדבר מחייב התקנה נכונה של עולים ולא פעם גם בנייה נכונה של מדרג הפרות ביחס לשולחן. הסיבות שבגללן אני ממליץ להתקין עולים אינן קשורות במישרין בצריכת מזון (יתכן שבכל זאת יש קשר עקיף בעת צינון הפרות לאורך האבוס). הסיבה הראשונה קשורה בצורך למנוע מהפרות לרבוץ לאחר החליבה כשעה עד שעה וחצי לאחריה בכדי לאפשר את סגירת תעלת מבוא הפטמה טרם רביצת הפרות. הסיבה השנייה: קשירת הפרות לאורך העולים לאחר חליבה תאפשר למקד את הצינון לפרק זמן של שעה – שעה וחצי לאחר כל חליבה על פני הפעלת המערכת בצורה אקראית וחסרת הגיון במשך היממה מתוך מטרה להשיג את אפקט הצינון, מחד – אך לחסוך כסף רב בהפעלת מאווררים, בכמויות המים ובתשטיפים (לא פעם בעת ביקור במשקים ניתן לראות מאווררים ומערכת צינון המופעלים גם ללא הימצאות אפילו פרה

במשקים אחדים, פתיחה וסגירת העולים מבוצעת באמצעות מערכת בקרה ממוחשבת. אחד הפתרונות שמצא חן בעיני מותקן ברפת קיבוץ רביבים.